GEMEENTEBLAD
Officiële uitgave van gemeente Heemstede.
Nr. 72515
6 augustus
2015

NOTITIE "MANTELZORGONDERSTEUNING IN HEEMSTEDE" (7 JULI 2015)

1. I NLEIDING

Een van de uitgangspunten van de nieuwe Wet maatschappelijke ondersteuning is dat bij een ondersteuningsbehoefte eerst wordt bekeken is wat iemand zelf kan doen en wat zijn of haar omgeving kan bijdragen. Vervolgens wordt bezien wat het algemene voorzieningenniveau in het specifieke geval kan betekenen. Indien voornoemde inzet niet voldoende is om aan de specifieke ondersteuningsvraag tegemoet te komen, kan een individuele voorziening worden verstrekt. In deze nieuwe situatie wordt op zorgvragers en hun netwerk, met name mantelzorgers een groter beroep gedaan. Om dit te kunnen doen is het van belang dat er voor mantelzorgers een goed ondersteuningsaanbod aanwezig is én dat de mantelzorgers bekend zijn met dit aanbod.

1.1 Beleidsplan Sociaal Domein 2015 t/m 2018

In het Beleidsplan Sociaal Domein 2015 t/m 2018 - vastgesteld in oktober 2014 - is de grote waarde die vanuit de gemeente wordt gehecht aan de inzet van mantelzorgers benadrukt. Tevens is aangegeven dat het van groot belang is mantelzorgers op een goede wijze te ondersteunen. Die ondersteuning biedt de gemeente op dit moment - mede met inzet van de regionale organisatie Tandem - in de vorm van informatie, voorlichting en advies, ondersteuning, lotgenotencontact, educatie en respijtzorg. Tevens wordt zorg gedragen voor de ondersteuning van professionals en organisaties via deskundigheidsbevordering, voorlichting en informatie.

In het Beleidsplan Sociaal Domein 2015 t/m 2018 zijn - in aanvulling op het huidige beleid - in dit kader nadere voorstellen voor de ondersteuning aangekondigd, waarbij tevens wordt voldaan aan het gestelde in de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015. Deze voorstellen treft u in de voorliggende notitie aan. Bij de voorstellen is nadrukkelijk rekening gehouden met de inhoud en strekking van de motie "Mantelzorgers verdienen meer aandacht". Deze motie is aangenomen bij de vaststelling van genoemd beleidsplan (oktober 2014).

1.2 Wettelijk kader: Wet maatschappelijke ondersteuning 2015

In de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) 2015 is vastgelegd dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor een goede ondersteuning van mantelzorgers door middel van algemene voorzieningen en maatwerkvoorzieningen.

Daarnaast geeft de Wmo aan dat gemeenten zorg dienen te dragen voor een jaarlijkse blijk van waardering voor hun mantelzorgers. De aanleiding voor het per 2015 neerleggen van deze taak bij gemeenten is dat de landelijke regeling voor het mantelzorgcompliment is vervallen. Deze regeling hield in dat cliënten met een indicatie voor extramurale AWBZ-zorg, die deze zorg ook langdurig hadden ontvangen, elk jaar aan hun mantelzorger (of één van hun mantelzorgers) een blijk van waardering in de vorm van een geldbedrag konden laten uitkeren. Het beleggen van deze taak op gemeentelijk niveau maakt het mogelijk dat gemeenten mantelzorgers kunnen waarderen - in geld of in natura - op een manier die aansluit bij de lokale behoeften van mantelzorgers en de lokale mogelijkheden voor ondersteuning.

1.3 Financieel kader: de beschikbare middelen voor aanvullende ondersteuning

Zoals aangegeven wordt er in Heemstede al geruime tijd ingezet op de ondersteuning van mantelzorgers (en de bekostiging hiervan). Per 2015 stelt het rijk - via de Integratie-uitkering Sociaal Domein - extra middelen aan gemeenten beschikbaar voor de nadere ondersteuning én voor de waardering van mantelzorgers. In 2015 is een budget van € 70 miljoen beschikbaar, oplopend naar € 100 miljoen in de daarop volgende jaren. Het budget dat aan Heemstede in dit kader in 2015 is verstrekt bedraagt € 100.000 (zie tevens paragraaf 11.3.2 van het Beleidsplan Sociaal Domein 2015 t/m 2018).

1.4 Opbouw notitie

Deze notitie is als volgt opgebouwd. In paragraaf 2 geven we inzicht in de huidige stand van zaken in Heemstede op het gebied van mantelzorgondersteuning. In paragraaf 3 gaan we in op de voorstellen voor nadere ondersteuning en de waardering van mantelzorgers met inzet van de door het rijk verstrekte extra middelen. Hierbij vatten we eerst de voorstellen samen die al zijn opgenomen in het Beleidsplan Sociaal Domein 2015 t/m 2018. Daarna presenteren we voorstellen voor nadere invulling van het ondersteuningsaanbod en van de waardering voor mantelzorgers. We baseren ons hierbij onder andere op de bevindingen van Tandem en van het Loket Heemstede en het CJG Heemstede. We sluiten af met een samenvatting - inclusief een financieel overzicht - van de aanvullende voorstellen inclusief een financieel overzicht.

1.5 Beoogd resultaat

Het beoogd resultaat is dat door de combinatie van het huidige beleid en de in deze notitie opgenomen voorstellen in Heemstede sprake is van een goed, laagdrempelig aanbod aan mantelzorgondersteuning.

1.6 T otstandkoming voorliggende notitie

De voorstellen in deze notitie sluiten aan bij het gestelde in het Beleidsplan Sociaal Domein 2015 t/m 2016. Hiernaast heeft ten behoeve van de totstandkoming van de notitie afstemming plaatsgevonden met Tandem. Tevens hebben we ons gebaseerd op de ervaringen van het Loket Heemstede in het eerste kwartaal van 2015.

Hiernaast is aansluiting gezocht bij de notitie “Mantelzorgondersteuning is de basis”, recent opgesteld in opdracht van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport in samenwerking met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en Mezzo (deze landelijke instelling ondersteunt de regionale mantelzorgorganisaties). Genoemde notitie geeft aan dat het mantelzorgbeleid zou zich moeten richten op het versterken van de positie en regie van mantelzorgers, het verlichten van mantelzorg en het beter verbinden van informele en formele ondersteuning en zorg. Uiteraard is daarbij van belang dat de mantelzorgers bereikt worden.

1.7 Het proces

Zienswijze Commissie Samenleving

Deze notitie is na voorgenomen besluitvorming door het college (26 mei 2015) in juni jl. (als zogenoemd B-stuk) voorgelegd aan de Commissie Samenleving zodat deze haar zienswijze kon geven. De Commissie Samenleving heeft in dit kader positief gereageerd op de voorgestane invulling van de mantelzorgondersteuning. Het aandachtspunt dat de commissie heeft meegegeven - gericht op de inzet ten behoeve van jonge mantelzorgers - is betrokken in de nu voorliggende notitie.

Klankbordgroep Wmo

Aan de Klankbordgroep Wmo is op 28 mei jl. advies gevraagd over de voorstellen die in deze notitie zijn opgenomen. De Klankbordgroep heeft op 3 juni 2015 aangegeven zeer positief te zijn over de brede benadering van mantelzorgondersteuning en de voorstellen die zijn opgenomen in de notitie.

2. STAND VAN ZAKEN MANTELZORGONDERSTEUNING IN HEEMSTEDE

De Wet maatschappelijke ondersteuning gaat er vanuit dat mensen elkaar naar vermogen ondersteunen. Niet iedereen kan op eigen kracht meedoen. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan mensen met lichamelijke beperkingen, psychiatrische patiënten of mensen met dementie. Vaak krijgen zij ondersteuning en zorg van naaste familieleden of vrienden (mantelzorg). Landelijk is 9-13% van de volwassen bevolking mantelzorger. Heemstede kent met 23% een hoger percentage

Mantelzorg wordt meestal gegeven vanuit een persoonlijke band met degene die zorg nodig heeft. Vaak is het langdurend en intensief en heeft het een grote impact op het sociale leven van mantelzorgers. Mantelzorg hoort bij het leven zolang de belasting van de mantelzorgers niet te hoog is. Het wordt anders als mensen overbelast (dreigen te) raken. In Nederland voelt meer dan 10% van de mantelzorgers zich zwaar belast of overbelast.

2.1 Definitie " mantelzorg"

Mantelzorg is zorg die noodzakelijkerwijs langdurig, onbetaald en vanuit een persoonlijke betrokkenheid wordt verleend door familie, vrienden en mensen uit de naaste omgeving van hulpbehoevende ouderen, zieken of gehandicapten. Mantelzorg wordt gekenmerkt door een hoge mate van onvermijdelijkheid, een doorgaans grote intensiteit en langdurigheid en de noodzaak om - vaak aanzienlijke - wijzigingen aan te brengen in het leven waaraan men voorheen gewend was.

Mantelzorgers zijn geen beroepsmatige zorgverleners en "kiezen" er niet voor om te gaan zorgen: zij geven zorg omdat zij een persoonlijke band, c.q. een sociale relatie, hebben met degene aan wie zij mantelzorg verstrekken. De zorg is langdurig en kan in omvang verschillen. Soms is zelfs sprake van mantelzorg die 24 uur per dag omvat. Landelijk wordt, om van mantelzorg te kunnen spreken, de grens gehanteerd van 8 uur per week en langer dan 3 maanden zorg verlenen. Als deze grens bereikt wordt, ontstaat er (meer) behoefte aan ondersteuning om zorg te kunnen blijven combineren met werk en (meer) behoefte aan het tijdelijk overdragen van de zorg.

Definitie mantelzorg (Wmo 2015)

Mantelzorg is hulp ten behoeve van zelfredzaamheid, participatie, beschermd wonen, opvang, jeugdhulp, het opvoeden en opgroeien van jeugdigen en zorg en overige diensten als bedoeld in de Zorgverzekeringswet, die rechtstreeks voortvloeit uit een tussen personen bestaande sociale relatie en die niet wordt verleend in het kader van een hulpverlenend beroep.

Daarbij gaat het om hulp die de gebruikelijke hulp overstijgt. Gebruikelijke hulp is de hulp die naar algemeen aanvaarde opvattingen in redelijkheid mag worden verwacht van de echtgenoot, ouders, inwonende kinderen of andere huisgenoten.

2.2 Diversiteit mantelzorg en ondersteuningsbehoefte

Mantelzorg is divers. En daardoor verschillen ook de ondersteuningsbehoeften van mantelzorgers. Zo verschilt het of een mantelzorger voor iemand zorgt met psychische problemen, een verstandelijke beperking, hersenletsel, een fysieke beperking of Alzheimer. Ook de zorg zelf kan variëren, van boodschappen doen en administratief regelwerk tot zeer intensieve zorg. En de zorg voor een partner, ouder of kind is anders dan de zorg voor een vriend of een buurvrouw. De meeste mantelzorg gaat om familierelaties: in ruim tachtig procent van de gevallen wordt mantelzorg verleend aan familieleden.

Daarnaast maakt het verschil in welke levensfase iemand voor een ander zorgt. Oudere mantelzorgers zijn misschien nu nog vitaal, maar kunnen zelf ook klachten krijgen en daardoor de zorg minder goed volhouden. En kinderen die opgroeien in een gezin waarin iemand zorg vraagt, jonge mantelzorgers, voelen zich vaak bovenmatig verantwoordelijk en krijgen zelf weinig aandacht voor hun zorgen.

2.3 Mantelzorgondersteuning: wat doen we al?

2.3.1 Informatie, voorlichting , advies en begeleiding

Het Loket Heemstede heeft een centrale rol in het bieden van informatie, voorlichting, advies op het brede terrein van wonen, zorg en welzijn en is de toegang tot de individuele voorzieningen in het kader van de Wmo. Het vormt tevens de eerste toegang tot informatie en advies over mantelzorg en feitelijke ondersteuning van mantelzorgers.

Sinds 7 jaar (anticiperend op de inwerkingtreding van de Wmo 2007) participeert Tandem in het Loket Heemstede. Aan Tandem wordt voor de deelname in het Loket door uw college een jaarlijkse subsidie verstrekt (2015: € 28.350). De participatie van Tandem - en het feit dat de betreffende expertise is gedeeld - heeft er aan bijgedragen dat álle medewerkers van het Loket in hun contacten met burgers zo nodig aandacht besteden aan (ondersteuning van) mantelzorgers. Zij betrekken mantelzorgers bij iedere melding en aanvraag om zo integrale ondersteuning op maat te kunnen leveren én een realistisch beeld te krijgen van de draaglast en de draagkracht en de eventuele (eigen) ondersteuningsvraag van de mantelzorger. De aandacht voor mantelzorgers en hun problematiek is daarmee geborgd. Dit betekent concreet dat de medewerkers van het Loket Heemstede ook bij zorgmeldingen of aanvragen van de nieuwe doelgroepen per 2015 altijd de mogelijke ondersteuningsbehoefte van de mantelzorger hebben betrokken. Uiteraard wordt daarbij rekening gehouden met het feit dat niet alle mantelzorgers zich in het bijzijn van de zorgvrager vrij voelen om grenzen aan te geven van wat zij voor de zorgvrager kunnen en willen betekenen. Dit betekent dat in voorkomende gevallen een apart gesprek met de mantelzorger plaatsvindt.

Als mantelzorgers overbelast dreigen te raken, kan de Eigen Kracht-methodiek uitkomst bieden. Dit is een methodiek die ingezet kan worden om mensen te stimuleren zelf een oplossing voor hun probleem te vinden, samen met hun netwerk. De hulpverlener bereidt samen met de mantelzorger een bijeenkomst met het netwerk voor, met als doel te komen tot oplossingen. Bij deze methodiek zijn niet de hulpverleners verantwoordelijk voor het bedenken en formuleren van een hulpverleningsplan, maar ligt de regie bij de mantelzorger. Samen met familieleden, vrienden en buren. Zowel de medewerkers van het Loket Heemstede als van het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) zijn de afgelopen periode intensief geschoold om deze methodiek toe te kunnen passen. Tevens wordt er per 2015 voor gezorgd dat deze deskundigheid zowel in het Loket Heemstede als in het CJG wordt geborgd.

2.3.2 Regionale inzet ten behoeve van Heemsteedse mantelzorgers

Tandem is een regionale instelling met een ondersteuningsaanbod voor alle inwoners van Zuid-Kennemerland. De ondersteuning van (Heemsteedse) mantelzorgers door Tandem bestaat uit individuele begeleiding, cursussen, groepsondersteuning, themabijeenkomsten, lotgenotencontact en uit concrete hulp: het overnemen van de zorg, c.q. de inzet van respijtzorg (onder andere via de inzet van zorgvrijwilligers). Ook draagt de stichting zorg voor de opstelling van een regionale Mantelzorggids.

Hiernaast richt Tandem zich op voorlichting, educatie en deskundigheidsbevordering van professionals. Hiermee wordt ernaar gestreefd dat jonge mensen zich bewust worden van mantelzorg en eventuele overbelasting van jonge mantelzorgers herkend en bespreekbaar wordt. Tevens organiseert Tandem jaarlijks een regionale Dag van de Mantelzorg. Voor de volledigheid wordt opgemerkt dat op ambtelijk niveau afstemming plaatsvindt over de regionale inzet van Tandem.

Maar niet alleen Tandem biedt in Heemstede een ondersteuningsaanbod voor mantelzorgers. Als regionale ondersteunende organisatie is verder de Stichting Thuiszorg Gehandicapten actief. Deze instelling zet zich in voor vrijwillige thuishulp en professionele thuiszorg voor kinderen en volwassenen met een beperking of chronische ziekte. Daarnaast ondersteunt zij ouders en broertjes en zusjes van kinderen via ondersteuningsgroepen. Ook hier is sprake van een regionaal aanbod dat openstaat voor alle inwoners van de regio. De stichting biedt zowel respijtzorg als emotionele en praktische ondersteuning.

Daarnaast kan gewezen worden op de het project Draagnet van Zorgbalans voor thuiswonende dementerende ouderen. Met het project wordt ondersteuning geboden aan thuiswonende dementerenden én hun familie/naasten (mantelzorgers). Het project zal per 2016 onderdeel uitmaken van de wijkverpleegkundige inzet en in dit kader worden gefinancierd door de Zorgverzekeraar. Voor de genoemde inzet verstrekt uw college jaarlijks aan de betreffende instellingen een subsidie. Ook aan de Hospice Groep wordt door uw college voor aanvullende mantelzorgondersteuning een jaarlijkse subsidie verstrekt.

Voor de volledigheid wijzen we nog op de inzet van het Platform Belangenbehartiging Mantelzorg Kennemerland. Het Platform richt zich niet op de individuele mantelzorger, maar komt op voor de collectieve belangen van mantelzorgers.

Met de vaststelling van het Beleidsplan Sociaal Domein 2015 t/m 2018 is besloten de in het bovenstaande genoemde inzet te continueren. De bekostiging hiervan vindt - zie onderstaande tabel - plaats vanuit de Integratie-uitkering Wmo 2007 (Wmo "oud").

	2015 (afgerond)	Financiële dekking	Per 2016 (exclusief indexering)
Inzet Tandem in Loket	28.000	Integratie-uitkering Wmo 2007	28.000
Inzet Tandem regulier/regionaal	24.000	Integratie-uitkering Wmo 2007	24.000
Draagnet	30.000	Integratie-uitkering Wmo 2007	0 (financiering per 2016 via Zorgverzekeringswet)
Hospice Groep	2.600	Integratie-uitkering Wmo 2007	2.600
Stichting Thuiszorg gehandicapten	9.000	Integratie-uitkering Wmo 2007	9.000
Platform belangenbehartiging mantelzorgers	1.200	Integratie-uitkering Wmo 2007	1.200

2.3. 3 Jonge mantelzorgers

Van de jongeren tussen de 12 en 18 jaar is landelijk gezien 10 procent mantelzorger. Er is geen aanleiding aan te nemen dat dit percentage in Heemstede anders is. We hebben het dan over circa 200 jongeren.

De afgelopen periode is de aandacht tevens gericht geweest op jonge mantelzorgers. Zo is Tandem gestart met een Klankbordgroep Jonge Mantelzorgers (inclusief Heemsteedse jongeren) die zich onder andere bezighoudt met de ontwikkeling van lespakketten voor het voortgezet onderwijs en deze lessen mede kan verzorgen. De Jeugdgezondheidszorg van de GGD neemt dit aandachtspunt mee in de contactmomenten met de jongeren. De artsen en verpleegkundigen zijn hiervoor geschoold door Tandem. Ook wordt het onderwerp meegenomen in het E-movo onderzoek van de GGD. Tenslotte is er via het Centrum Jeugd en Gezin in contacten met jongeren en gezinnen aandacht voor - dreigende - overbelasting van jongeren.

2. 3. 4 Gecontracteerde aanbieders: inkoop en mantelzorg

Ondersteuning van de zorgvrager is effectief om mantelzorgers te ondersteunen en mogelijke overbelasting bij hen te voorkomen. In dit kader kan worden gewezen op het aanbod individuele voorzieningen dat per 2015 regionaal is ingekocht op het gebied van de Wet maatschappelijke ondersteuning en de Jeugdwet. Bijvoorbeeld huishoudelijke ondersteuning, begeleiding (individueel en in de vorm van dagbesteding), kortdurend verblijf. En - specifiek voor jeugdigen - persoonlijke verzorging, behandeling en verblijf.

In het verwervingstraject voor de nieuwe individuele voorzieningen hebben we daarnaast uitdrukkelijk aandacht geschonken aan de ondersteuning van de mantelzorgers. In de gesloten overeenkomsten is aan instellingen per 2015 de verplichting opgelegd om diensten te leveren in/na afstemming met de mantelzorger en om mogelijke overbelasting van mantelzorgers vroegtijdig te signaleren. Tevens dienen de gecontracteerde aanbieders in hun zogenoemde transformatieplannen aan te geven hoe zij de positie van mantelzorgers nader ondersteunen en optimaliseren.

2.3.5 Algemene voorzieningen

Uitgangspunt van het beleid is dat burgers zoveel mogelijk, naast hun sociale netwerk, ondersteund worden vanuit algemene voorzieningen. Ook mantelzorgers. Voor wat betreft de ondersteuning van mantelzorgers biedt het algemene welzijnsaanbod - met name de inzet van de Stichting CASCA, de

Stichting Welzijn Ouderen Heemstede (WOH) en de Stichting Kontext - veel activiteiten die mantelzorgers kunnen ontlasten.

2.3.6 Inzet (extra) Huishoudelijke hulp toelage

Mantelzorg kan zwaar en intensief zijn. Extra huishoudelijke ondersteuning kan dan een uitkomst bieden. Gelet hierop is bij de inzet van de door het rijk aan de gemeente Heemstede verstrekte middelen in het kader van de extra Huishoudelijke hulp toelage tevens de mogelijkheid gerealiseerd dat mantelzorgers, na registratie van Tandem, huishoudelijke ondersteuning kunnen inkopen bij de gecontracteerde aanbieders voor € 10 per uur.

2.3. 7 Zicht op mantelzorgers

Om mantelzorgers gericht te kunnen informeren, adviseren en ondersteunen is het van lang hen te kennen. Enkele jaren geleden hebben we burgers uitgenodigd zich bij Tandem aan te melden als ze mantelzorger zijn. Daardoor is het aantal geregistreerde mantelzorgers in enkele jaren vervijfvoudigd.

Daarnaast nemen het aantal contacten - gelet op de nieuwe taken - vanuit het Loket Heemstede en het CJG met zorgvragers - en daardoor met hun mantelzorgers - aanzienlijk toe. Ook door de inzet van de extra Huishoudelijke hulp toelage voor mantelzorgers, de contacten van mantelzorgers met de Stichting CASCA en de Stichting WOH, de contacten van de ouderenbonden en de kerken, de aanwezigheid van CJG-coaches op scholen én de signaleringsopdracht die aan de gecontracteerde instellingen voor individuele voorzieningen is gegeven, neemt het zicht op de Heemsteedse mantelzorgers - en daardoor de mogelijkheid om gericht ondersteuning te kunnen bieden - steeds meer toe. In dit kader kan ook worden gewezen op de afspraken die vanuit het Loket Heemstede en het CJG gemaakt zijn met huisartsen: ook zij spelen immers een belangrijke rol in het signaleren van (mogelijke overbelasting van) mantelzorgers.

Aantal geregistreerde Heemsteedse mantelzorgers

Bij Tandem zijn per 2015 ruim 550 mantelzorgers geregistreerd.

3 . VOORSTELLEN VOOR NADERE INVULLING MANTELZORGONDERSTEUNING

Gesteld kan worden dat de basis voor het ondersteunen van mantelzorgers in Heemstede goed is. Maar tegelijkertijd realiseren we ons dat we meer kunnen doen nu per 2015 een groter beroep op mantelzorgers wordt gedaan.

3.1 Voorstellen nadere ondersteuning mantelzorgers vanuit Beleidsplan Sociaal Domein

Met de vaststelling van het Beleidsplan Sociaal Domein 2015 t/m 2018 is besloten het mantelzorgbeleid zoals dat tot 2015 werd uitgevoerd te continueren. Voor wat betreft de inzet van de aanvullende middelen voor mantelzorgondersteuning ad **€ 100.000** in 2015 is met de vaststelling van genoemd beleidsplan reeds besloten om:

A. in 2015 eenmalig een **wervingscampagne** voor zorgvrijwilligers op te zetten **ad € 5.000**. Hierbij is het volgende overwogen. Het belang van voldoende en laagdrempelige respijtvoorzieningen om te voorkomen dat mantelzorgers overbelast raken is evident. Per 2015 is een aanbod Kortdurend verblijf ingekocht. Hieronder valt tevens de mogelijkheid voor Kortdurend verblijf specifiek voor jong dementerenden. Deze voorziening is echter alleen toegankelijk voor mensen die permanent toezicht nodig hebben. Aanvullend willen we de mogelijkheden voor respijtzorg in de thuissituatie door de inzet van getrainde vrijwilligers in Heemstede vergroten. Bij Tandem

staan op dit moment 6 Heemsteedse zorgvrijwilligers geregistreerd[1]. Deze inzet is van zodanig belang geacht dat daar per 2015 gerichte werving op zal plaatsvinden.
De werving kan plaatsvinden in de tweede helft van 2015.

[1] Voor de hele regio Zuid-Kennemerland is sprake van 55, bij Tandem geregistreerde, zorgvrijwilligers.

B. per 2015 zorg te dragen voor de **versterking van het algemene voorzieningenniveau** gericht op specifieke (laagdrempelige) ondersteuning van burgers, waardoor tevens mantelzorgers worden ontlast en ondersteund **ad € 50.000** op jaarbasis.
Het belang dat de Wmo 2015 hecht aan een goede ondersteuning van mantelzorgers wordt benadrukt door de verplichting om in ieder geval algemene voorzieningen te treffen die mantelzorgers ondersteunen. Deze van belang zijnde versterking van het algemene voorzieningenniveau is nadrukkelijk betrokken in het door de Stichting CASCA en de Stichting WOH recent gezamenlijk ingediende Transformatieplan. Hiermee wordt er naar gestreefd om in een eerder stadium, preventiever en op een laagdrempelige wijze ondersteuning (inclusief respijtzorg) te kunnen bieden aan zorgvragers én aan mantelzorgers.
De uitwerking van de versterking van het algemene voorzieningenniveau kan plaatsvinden in de tweede helft van 2015.

3.2 Aanvullende voorstellen voor ondersteuning en waardering van mantelzorgers

Aanvullend op bovenstaande besluitvorming stellen we, na overleg met Tandem én gelet op de ervaringen van Loket Heemstede en het CJG gedurende het eerste kwartaal van 2015, het volgende voor:

C. De verplichting in de Wmo 2015 (artikel 2.2.3) tot het bieden van **cliëntondersteuning** geldt zowel voor zorgvragers als voor mantelzorgers. Gelet op de specifieke problematiek van mantelzorgers van **dementerenden** wordt voorgesteld om aanvullende cliëntondersteuning in te zetten voor deze groep mantelzorgers. Hiermee wordt de mogelijkheid geboden aan mantelzorgers om specifieke ondersteuning te krijgen bij de zorg(aan-)vraag voor/van hun naaste. De kosten hiervoor worden op jaarbasis geraamd op € 10.000. Dit betekent dat voor het jaar 2015 wordt uitgegaan van een vereist budget van **€ 5.000.** De invulling hiervan kan - in nauwe samenwerking met het Loket Heemstede en Tandem - plaatsvinden per medio 2015.

D. Gelet op het relatief grote aantal mensen dat geconfronteerd wordt met dementie in een vergrijsde gemeente als Heemstede, wordt voorgesteld aan het Loket Heemstede - in nauwe samenwerking met Tandem - een specifieke **consulent dementie** toe te voegen, die zich expliciet richt op de begeleiding en (psychosociale) ondersteuning van mantelzorgers - inclusief de verwijzing naar respijtzorg - van dementerenden in verschillende stadia. De mantelzorger heeft de mogelijkheid zijn/haar zorgen te bespreken en te delen met de consulent dementie. Deze ontzorgt de mantelzorger op het vlak van regeltaken en ondersteunt in het contact met de formele zorg.

Op deze wijze kan de expertise van het Loket Heemstede verder worden vergroot én kan aanvullend op de inzet van de wijkverpleegkundigen/Draagnet (gericht op met name dementerenden in een vergevorderd stadium) ondersteuning worden geboden aan mantelzorgers van (met name) inwoners die in een vroegtijdig stadium van de ziekte verkeren.
De kosten hiervan bedragen op jaarbasis circa € 20.000. Voor 2015 wordt uitgegaan van een vereist bedrag van € 10.000.
De invulling hiervan kan - in nauwe samenwerking met het Loket Heemstede en Tandem - plaatsvinden per medio 2015.

E. Naast de ondersteuning van mantelzorgers zijn gemeenten op grond van de Wmo 2015 **verplicht** om zorg te dragen voor een **jaarlijkse blijk van waardering** (in natura of in geld) voor de mantelzorgers van cliënten in hun gemeente. De gemeente heeft de vrijheid ook mantelzorgers van burgers die niet bij de Wmo bekend zijn tot de doelgroep te rekenen. Artikel 20 van de Verordening maatschappelijke ondersteuning Heemstede 2015 stelt dat uw college nader regelt waaruit de jaarlijkse blijk van waardering voor mantelzorgers bestaat.

In dit kader wordt u voorgesteld - gezamenlijk met onder andere Tandem, de Stichting WOH en de Stichting CASCA - jaarlijks een **lokale bijeenkomst/dag voor mantelzorgers** (gehele doelgroep) te organiseren, waarbij tevens een **waardering** (in natura) wordt verstrekt. De kosten hiervan worden - uitgaande van circa 600 mantelzorgers - geraamd op maximaal **€ 20.000**. Hierbij hebben we de intentie aan te sluiten bij het bedrag dat de gemeenten in de regio per mantelzorger verstrekken (600 x € 20 á € 25). Daarnaast zullen we zorgdragen voor een aansprekend programma.

In het kader van dit voorstel merken we nog op dat uit onderzoek van Mezzo blijkt dat mantelzorgers de waardering voor hun taken, c.q. de er- en herkenning van hun inzet, van groot belang vinden. Verschillende gemeenten doen dit via het opsturen van een geschenkbon. Wij zijn van mening dat het uitreiken van een attentie in natura een persoonlijker gebaar is. Bovendien geldt het volgende. Niet alleen kan op deze wijze op persoonlijke wijze erkenning worden getoond voor de inzet van mantelzorgers, tevens kan de jaarlijkse waardering worden gebruikt om kennis te maken met (nieuwe) mantelzorgers en beter zicht te krijgen op hun mogelijkheden en ondersteuningsbehoeften. En hen te wijzen op het ondersteuningsaanbod. Ook biedt een dergelijke bijeenkomst mantelzorgers gelegenheid om kennis te maken met andere mantelzorgers én met organisaties die ondersteuning kunnen bieden.
De invulling hiervan kan plaatsvinden in het laatste kwartaal van 2015.
We zullen - in aansluiting op de zienswijze van de Commissie Samenleving (9 juni 2015) - tevens nagaan op welke wijze we (specifiek/separaat) invulling kunnen geven aan onze waardering voor de inzet van jonge mantelzorgers.

F. Voor de versterking van de **ondersteuning en/of waardering van jonge mantelzorgers** willen we Tandem - in afstemming met het onderwijs - een aanbod laten ontwikkelen. We ramen de kosten hiervan op € **5.000** per jaar. De invulling van de versterking van de ondersteuning van jonge mantelzorgers zullen we vorm geven met inachtneming van het grote belang dat de Commissie Samenleving - conform haar zienswijze van 9 juni jl. - hieraan hecht.

G. Voor laagdrempelige en innovatieve lokale initiatieven op het gebied van mantelzorgondersteuning willen we jaarlijks een budget beschikbaar stellen van maximaal **€ 5.000**. Voor 2015 denken we hierbij aan bijvoorbeeld het verzoek om middelen beschikbaar te stellen voor een dementia-App, gericht op mantelzorg op afstand) en aan het verzoek om mantelzorgers van cliënten die kampen met fysieke problematiek (slecht ter been) zijn te scholen in het op verantwoorde wijze fysiek verplaatsen van de zorgvrager.

De uitvoering hiervan kan plaatsvinden per medio 2015.

In onderstaande tabel treft u de voorstellen voor de inzet van de extra middelen ten behoeve van de ondersteuning en waardering van mantelzorgers samengevat aan.

Inzet Integratie-uitkering Sociaal Domein: mantelzorgondersteuning	2015	2016
Beschikbaar budget	100.000	**
Reeds toe besloten bij vaststelling Beleidsplan Sociaal Domein		
A. Versterking algemeen voorzieningenniveau	50.000	50.000
B. Zorgvrijwilligers	5.000	0
Aanvullende voorstellen voorliggende notitie		
Clientondersteuning mantelzorgers van dementerenden	5.000	10.000
Consulent dementie	10.000	20.000
Lokale dag van de mantelzorg, inclusief waardering van mantelzorgers	20.000	20.000
Versterking ondersteuning jonge mantelzorgers	5.000	5.000
Lokale initiatieven	5.000	5.000
Totale kosten	100.000	110.000

** het in 2016 beschikbare bedrag is op dit moment nog niet bekend, maar zal in ieder geval hoger zijn dan het ten behoeve van 2015

door het rijk verstrekte bedrag.

3.3 Aanvullende opmerkingen

3.3.1 Communicatie

Informatie aan een breed publiek over mantelzorg en mantelzorgondersteuning kan bijdragen aan bewustwording, (h)erkenning van mantelzorg en het belang van ondersteuning. Daarom zullen we ons niet alleen richten op de individuele mantelzorgondersteuner, maar ook een breed publiek nader informeren.

3.3.2 Klanttevredenheidsonderzoek W et maatschappelijke o ndersteuning

Vanaf 2016 zijn gemeenten, op grond van de Wmo (artikel 2.5.1), verplicht jaarlijks te onderzoeken hoe de cliënten de kwaliteit van de maatschappelijke ondersteuning ervaren.

Naast de in dit kader gestelde standaardvragen kunnen gemeenten ervoor opteren aanvullende vragen aan andere groepen te stellen. Ten behoeve van het inzicht in de wijze waarop de ondersteuning wordt ervaren zullen wij in dit kader opteren voor aanvullende vragen aan mantelzorgers.

3.3.3 Evaluatie van de inzet

Zoals aangegeven in (paragraaf 1.7 van) het Beleidsplan Sociaal Domein 2015 t/m 2018wordt het beleid op het gebied van het sociaal domein regelmatig geëvalueerd. De eerste evaluatie zal in het eerste kwartaal van 2016 worden gepresenteerd. De evaluatie van het beleid op het gebied van de ondersteuning en waardering van mantelzorgers zal hierbij worden betrokken. Hierbij zal tevens worden bezien of de ondersteuning die wordt aangeboden voldoet aan de ondersteuningsbehoefte van mantelzorgers en/of dat er in het beleid andere accenten gelegd moeten worden.

Vastgesteld bij collegebesluit van 7 juli 2015